

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoanne liitteenä olevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elatustukilakia, lapsen elatuksesta annettua lakia sekä tulotietojärjestelmästä annettua lakia. Elatustukilaissa ehdotetaan säädettäväksi elatustukilain tarkoittaman elatusvelvollisen vanhemman toimimisvelvollisuudesta tilanteissa, joissa elatustukea maksetaan elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn perusteella, ja elatusvelvollisen aiemmin puutteelliseksi vahvistetussa elatuskyvyssä on tapahtunut sellaisia muutoksia, että elatusavun määrän korottamiseen voitaisiin arvioida olevan perusteita.

Lisäksi elatustukilaissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus elatustuen toimeenpanossa käytössään oleviin tietoihin perustuen tarvittaessa luovuttaa hyvinvointialueelle välttämättömät tiedot elatustukilain tarkoittamasta elatusvelvollisesta. Kansaneläkelaitos voisi luovuttaa nämä tiedot esimerkiksi tilanteessa, jossa se arvioisi elatusvelvollisen elatuskyvyn uudelleen arvioimisen olevan tarpeen elatusvelvollisen tulojen ja varallisuuden tai niiden muutoksen perusteella. Kyseiseen Kansaneläkelaitoksen oikeuteen liittyen ehdotetaan säädettäväksi myös Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada tietoja esimerkiksi Verohallinnolta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada vanhempien postiosoitetietoja postilain mukaiselta yleispalvelun tarjoajalta elatustuen väärinkäytöstilanteiden ehkäisemiseksi. Elatustukilakia ehdotetaan myös täsmennettäväksi liittyen hyvinvointialueen tehtäviin ja oikeuksiin tilanteissa, joissa lapsi on hyvinvointialueen järjestämässä ympärivuorokautisessa hoidossa kodin ulkopuolella.

Lapsen elatuksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi säätämällä hyvinvointialueille oikeus tarkistaa vanhempien tulo- sekä verotietoja elatusapua koskevien sopimusten vahvistamisen yhteydessä tai arvioidessaan elatusavun muuttamisen tarvetta. Nykyisen lainsäädännön velvoitteisiin pohjautuen säädettäisiin toimivaltaisen hyvinvointialueen tehtävistä tilanteissa, joissa hyvinvointialue on saanut Kansaneläkelaitokselta tiedon elatusvelvollisen vanhemman elatuskyvyn mahdollisesta muuttumisesta. Samaan lakiin sisältyvää, elatusavun vahvistamisen yhteydessä käytettävien lomakkeiden kaavan vahvistamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan olemassa olevaa käytäntöä, jonka mukaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen vahvistaa kyseisten lomakkeiden

kaavan.

Tulotietojärjestelmästä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi säätämällä tulorekisteristä hyvinvointialueelle välitettävistä ja luovutettavista tiedoista lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) säädettyjen tiedonsaantioikeuksien toteuttamiseksi.

Elatustukilakiin sekä lapsen elatuksesta annettuun lakiin ehdotetaan myös eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Tausta

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjauksen mukaan hallitus selvittää mahdollisuuksia parantaa lapsen asemaa vaikeissa erotilanteissa ja oikeusprosessissa. Eduskuntapuolueiden edustajista koostuva parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea tarkastelee toimikaudella 2023–2027 sosiaaliturvan kehittämisen erityishuomioita, kuten eroperheiden sosiaaliturvan kokonaisuutta. Hallitusohjelman mukaan lasten oikeuksien toteutumista edistetään yhteiskunnan kaikilla sektoreilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut elatustukijärjestelmän uudistamista valmistelevan työryhmän toimikaudelle 2.9.2024–20.6.2025. Työryhmän toimeksianto liittyy myös pääministeri Orpon hallitusohjelmaan. Työryhmän tehtävänä on valmistella mietintö sekä luonnos hallituksen esitykseksi elatustukilakiin sekä siihen läheisesti liittyvään lainsäädäntöön tehtävistä muutoksista pääministeri Orpon hallituksen julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvän kirjauksen ja säästötavoitteen toteuttamiseksi. Muutosehdotusten tulee vahvistaa elatusavun ensisijaista asemaa lapsen elatuksen turvaajana.

Tavoitteet

Vahvistetaan elatusavun ensisijaista asemaa lapsen elatuksen turvaajana.

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/238/2025.

Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.stm(at)gov.fi tai postitse osoitteeseen PL 33, 00023 Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/238/2025. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia

henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta.

Kaikki annetut lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (<https://valtioneuvosto.fi/hankkeet>, tunnus STM002:00/2025). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä.

Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa.

Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan lausuntopalvelu.fi –palvelun kautta sosiaali- ja terveysministeriölle viimeistään 30.6.2025.

Lausuntoaika on suositeltua kuuden viikon lausuntoaikaa lyhyempi. Esityksen valmisteluun on laajasti osallistettu esityksen kannalta olennaisia sidosryhmiä. Hallituksen esitystä on ollut valmistelemassa poikkihallinnollinen työryhmä, jossa on ollut edustus myös muun muassa hyvinvointialueilta, Kansaneläkelaitoksesta, Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta ja hyvinvoinnin laitokselta sekä tuomioistuinvirastosta (<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM092:00/2024>). Keskeisille sidosryhmille on myös järjestetty kaksi kuulemistilaisuutta, joista toinen järjestettiin hanketta käynnistettäessä kesäkuussa 2024, toinen hallituksen esityksen keskeiseen sisältöön liittyen huhtikuussa 2025.

Valmistelijat

Hallitussihteeri Annika Juurikko, puh. 0295 163 242, s-posti: [annika.juurikko\(at\)gov.fi](mailto:annika.juurikko(at)gov.fi)

Linkit

<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM002:00/2025> - Hankesivu

<https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM002:00/2025> - Projektsidan

Liitteet:

[HE_LUONNOS_02062025.pdf](#) - Luonnos hallituksen esitykseksi

[HE_LUONNOS_SV_02062025.pdf](#) - Utkastet till regeringsproposition

Jakelu:

Brändö kommun
Eckerö kommun
Elatusvelvollisten liitto ry
Ensi- ja turvakotien liitto ry
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue
Finströms kommun
Föglö kommun
Geta kommun
Hammarlands kommun
Helsingin käräjäoikeus
Isät lasten asialla ry
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Jomala kommun
Julkiset oikeusavustajat ry
Kainuun hyvinvointialue
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Kumlinge kommun
Kymenlaakson hyvinvointialue
Kökar kommun
Lapin hyvinvointialue
Lapsiasiavaltuutettu
Lastensuojelun keskusliitto ry
Lemlands kommun
Lumparlands kommun
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Mariehamns stad
Miessakit ry
Monimuotoiset perheet -verkosto
Oikeuskanslerin virasto
Oikeusministeriö
Oikeuspalveluvirasto
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Saltviks kommun
Satakunnan hyvinvointialue
Sottunga kommun
Sunds kommun
Suomen Asianajajat
Suomen Tuomariliitto ry / Finlands Domareförbund ry

Suomen Uusperheiden liitto ry
Takuusäätiö
Tasa-arvovaltuutetun toimisto
Tietosuojavaltuutettu
Valtiovarainministeriö
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Vårdö kommun
Yhden vanhemman perheiden liitto ry
Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Elatustukilaki

Ovatko elatustukilain 11–12 §:t perusteluineen selkeät?

Onko elatustukilain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Onko elatustukilain 34 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Onko elatustukilain 36 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Laki lapsen elatuksesta

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 8 d §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 b §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 17 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusavun suuruus määritellään lapsen yksilöllisen elatuksen tarpeen perusteella, mutta vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Hallituksen esitykseen liittyvän palautteen ohella palautetta toivotaan myös kysymykseen siitä, tulisiko säätää vanhempien vahvemmassa velvoitteesta arvioida lapsen elatuksen tarvetta ja omaa elatuskykyään säännöllisesti, sekä, tähän liittyen, vanhemman velvollisuudesta ryhtyä toimiin elatusavun määrän tarkistamiseksi, jos tarve tarkistamiseen ilmenee. Jos kyllä, niin miten asiasta tulisi säätää?

Tulotietojärjestelmästä annettu laki

Onko tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista.

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

Muut kommenttinne koskien esitystä.

Siika-aho Liisa
Sosiaali- ja terveysministeriö

Juurikko Annika
Sosiaali- ja terveysministeriö